

Bilimsel Bibliyografik Değerlendirme - VII

- Yunanca "biblion = kitap" ve "graphein = yazmak, tarif etmek" kelimelerinden türeyen **bibliyografya**:
- 1) Belli bir konuyla ya da dönemle ilgili eserlerin tümünü kapsayan ya da en iyilerini seçerek sıralayan, o eserlerin yazarlarını, yayın tarihlerini, hangi kitaplarda bulduklarını, türlerini de belirten kılavuz. Eş. :Kaynakça.
- 2) Araştırma ve incelemeye dayanan bilimsel eserlerin ya da yazıların sonunda, o konu ile ilgili yayınları, kaynakları gösteren liste.
- 3) Bir dergi veya gazetede yeni çıkan kitaplar hakkında bilgi veren sütun.
- 4) Yayınevlerinin, çeşitli alanlardaki kitapları kapsayan katalogları olarak tanımlanabilir.
- Kitaplar hakkında geniş bilgisi olan kimseye ise "**bibliyograf**" adı verilir.

- Bibliyografya, kitap, el yazması, gör-işit materyali, vb tür yayınlar sistematik ya da alfabetik biçimde düzenlenir ve yayınlara ilişkin olarak;

yazar

başlık

yayın bildirimi (yayınlandığı yer, yayınlayan, yayın tarihi)

yayın ayrıntıları (edisyon/bası, sayfa sayısı, ait olduğu seri vb)

içerik bilgisi yer alır.

■ Bir bibliyografya

tek bir yazarın yayınlarını

tek bir konudaki yayınlarını

belli bir döneme ilişkin yayınları

belli bir materyal türüne ilişkin yayınları

ele alabilir.

Bibliyografyalar;

Her tür materyali, bütün konuları vb içerecek biçimde **tam, genel, evrensel** nitelikli, ya da

- **Ulusal** (belli bir ülkede yayınlanmış, yayınlar)
- **Seçimli** (belli bir amaca yönelik olarak ilgililik ve nitelikli olma durumuna göre)
- **Özel** (bir konunun belli bir yönü ile ilgili)
- **Ticari** (kitap ticaretinde belli ticari amaçlarla)
tarzda derlenmiş olabilir.

Örneğin :Türkiye Bibliyografyası ulusal nitelikli ve genel kapsamlı bir bibliyografyadır.

Dizin (Index)

- Bir dosya doküman veya doküman grubunun içeriğine ulaşmayı sağlayan bir rehberdir. Bir dizin, her şeyin içeriğine erişmek için kullanılır. Örneğin: Kitap sonu dizinler, yazarın vurgu yapmak istediği önemli unsurlara yer verir ve kullanıcının kaynak içinde doğrudan bu bilgi parçalarına erişmesini sağlar.
- Ayrıca kaynak olarak hazırlanmış dizinler vardır. Bunlar örneğin bir ya da daha fazla dergi içindeki makalelerin yerini gösterir. Bu tür dizinler genellikle konu, yazar ve/veya başlık gibi çeşitli erişim unsurlarına göre düzenlenir. Basılı ya da elektronik formda olabilir.

Örneğin: Türkiye Makaleler Bibliyografyası, ulusal nitelikli ve genel kapsamlı bir *dizindir*.

Bibliyografya ve dizin arasında ne fark vardır?

- Bibliyografyalar belli bir konuda ya da bütün konuları kapsayacak biçimde hazırlanmış, olabilir, ya da tek bir yazarın eserlerini içerebilir, ya da belli bir türdeki yayınlanmış eserleri içerebilir. Temel işlevleri bir eserin varlığından kullanıcıyı haberdar etmek ve kullanıcının çeşitli açılardan ilgilendiği kaynağa ulaşmasını sağlamaktır.
- Dizinler de bibliyografyalar gibi yöneltici kaynaklardır. Dizinler üç biçimde karşımıza çıkar:

Kitap sonu dizini, bibliyografya dizini ve kaynak türü olarak dizin.

- **Kitap sonu dizini:** Yazarın metin içinde vurgu yapmak istediği unsurlar (kişi, kavram, dönem vb) olan küçük bilgi parçalarından yola çıkarak metin içinde ayrıntılı açıklamanın verildiği konuma kısa yoldan ve kısa zamanda ulaşmasını sağlar.
- **Bibliyografya dizini:** Bilgi kaynaklarının bibliyografik kimliklerinin verildiği ana kısım, genelde alfabetik ya da sistematik biçimde düzenlenir. Kullanıcı bu düzen doğrultusunda kaynakta arama yapar ve ilgilendiği eserlere ulaşır. Kullanıcının erişim seçeneklerini artırmak ve ona alternatif erişim yolları sunmak için bibliyografik kimliklerden seçilmiş alanlara (yazar adı, eser adı gibi) göre de ayrı bir düzenleme yapılır. Ve bu kısım(lar) bibliyografyanın dizinlerini oluşturur. Örn: Konuya göre düzenlenmiş bir bibliyografyada kullanıcıya yazar ya da eser adından da ilgili kaynağa ulaşma olanağı sunan yazar adı ve eser adı dizinleri, bu tip dizinlere örnek gösterilebilir.
- **Bibliyografik kaynak türü olarak dizin:** Bildiri kitapları, dergiler, seriler vb yayın türleri içinde yer alan farklı yazarların farklı entelektüel ürünlerine ulaşmayı sağlarlar. Örn: Bir bibliyografya sizi, bir bildiri kitabının varlığından haberdar edebilir ama içinde yer alan bildirilere ulaşmanızı sağlamaz. Oysa dizinler sizi, bu tür kaynakların içinde yer alan makalelere ulaştırır. Bunun yanı sıra anahtar sözcükler, aracılığı ile kaynaklar arasında konu ilişkisi kurarak erişim yelpazesini genişletir.